

УДК 338.1:338.31:519.8

JEL classification: M15:D02

Зінченко О.А.*доктор економічних наук, професор,
ДВНЗ «Криворізький національний університет»,***Зінченко Д.С.***КПІ ім. Ігоря Сікорського
факультет менеджменту і маркетингу*

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА ТА ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ПІДПРИЄМСТВА: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК, ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ТА МОДЕЛЮВАННЯ

Предметом роботи є система відносин, пов'язаних з економічним розвитком підприємства, економічними результатами підприємства, а також підходи до вимірювання та економіко-математичного моделювання цих категорій. Для написання статті використані метод елементарно-теоретичного аналізу та синтезу, метод структурно-логічного аналізу, аксіоматичний та системний методи, методи математичного та знакового моделювання. У роботі досліджено підходи вчених – економістів до визначення сутнісно-змістовного навантаження понять «економічний розвиток підприємства» та «економічні результати підприємства». Розроблено авторське визначення поняття «економічні результати підприємства». Удосконалено систему показників оцінки економічного розвитку та економічних результатів підприємства та запропоновано підходи до їх економіко-математичного моделювання. Сферою застосування результатів дослідження є діяльність українських підприємств. Результати дослідження можуть бути використані власниками та менеджментом підприємств для практичного використання у своїй діяльності, а також для наукових працівників, викладачів, аспірантів для вивчення теоретичних основ предмету дослідження.

Ключові слова: економічний розвиток підприємства; економічні результати підприємства; оцінка економічних результатів підприємства; економіко-математичне моделювання економічного розвитку підприємства.

Постановка проблеми. Економічний розвиток у сучасних умовах господарювання повинен бути спрямований на досягнення мети створення підприємства. В ринковій економіці економічний розвиток та нерозривно пов'язаним з поняттям «економічні результати». Особливо це стосується економічного розвитку та економічних результатів на рівні діяльності підприємства, оскільки саме заради них створюються і функціонують підприємства. При цьому, управлінські рішення щодо діяльності

підприємств неможливі без кількісної оцінки та обґрунтованого планування результатів діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для вивчення предмету дослідження вважаємо за доцільне зупинитись на аналізі літературних джерел щодо поняття «економічний розвиток підприємства».

З точки зору авторів роботи [1] економічний розвиток-це «незворотні закономірні зміни технологічного способу виробництва (спосіб виробництва, що базується на техніко-економічному поєднанні речових і особистісних факторів виробництва, комплексі техніко-технологічних відносин між речовими елементами продуктивних сил у системі техніко-економічних відносин)»[1]. Автор джерела [2] стверджує, що «поняття «економічний розвиток « можна розкрити, з одного боку, з допомогою висвітлення різних аспектів власне даного процесу, з іншого – на основі порівняння економічного розвитку з такими близькими категоріями, як прогрес, еволюція, модернізація, зростання тощо. Найбільш загальне (філософське) поняття розвитку пов'язується з якісними змінами об'єктів, появою нових суспільних форм, інновацій, а також із трансформацією внутрішніх і зовнішніх зв'язків між цими об'єктами»[2]. У статті [3] економічний розвиток визначений як «процес якісних та кількісних змін господарської діяльності, що дає змогу підприємству підвищувати результативність своєї діяльності шляхом ефективного використання усіх наявних ресурсів.» У монографії [4] системно і комплексно визначено термін «економічний розвиток підприємства» наступним чином: «1. Економічний розвиток підприємства – це економічна складова життєдіяльності підприємства у всіх її формах і проявах на протязі його життєвого циклу, яка здійснюється під впливом екзогенних і ендегенних чинників і зорієнтована на досягнення власниками мети. 2. Економічний розвиток – це діалектичний процес сукупності змін, які відбуваються в системі підприємства, а саме в засобах виробництва і соціально – економічних відносинах, і обумовлюють рівень і динаміку всіх його економічних показників»[4].

Отже, аналіз літератури дозволив дійти висновку про взаємозв'язок понять «економічний розвиток підприємства» та «економічні результати підприємства», однак у сучасних дослідженнях є недостатньо висвітленим аспект їх вимірювання та планування з урахуванням взаємозв'язку.

Метою роботи є теоретико – методичні підходи щодо удосконалення понять «економічний розвиток підприємства» та «економічні результати підприємства», визначення їх взаємозв'язку, а також розробка на цій основі методики їх оцінки та моделювання.

Виклад основного матеріалу. Базовим постулатом для проведення дослідження вважаємо те, що власників при визначенні шляхів економічного розвитку підприємств, в першу чергу, цікавлять саме економічні результати діяльності їх підприємств.

В науково-методичній літературі і в практичній діяльності підприємств широко використовуються такі поняття як «результати

діяльності підприємства» (або просто «результати підприємства»), «економічні результати діяльності підприємства» («економічні результати підприємства»), [5 та ін.], «фінансові результати діяльності підприємства» («фінансові результати підприємства») [6 та ін.], «фінансово-економічні результати діяльності підприємства» («фінансово-економічні результати підприємства») [7 та ін.] тощо. Так, в роботі [6] до результатів підприємства відносять рентабельність підприємства, в роботі [8] показано інтегральний показник оцінки результатів діяльності підприємства, що включає в себе і показники собівартості продукції та рентабельності, в роботі [9] економічні результати діяльності підприємств визначаються на основі оцінки співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства.

Результати діяльності підприємства можна класифікувати наступним чином: економічні результати, техніко – технологічні результати, фінансові результати, екологічні результати, соціальні результати, виробничі результати, інші види результатів.

На наш погляд, економічні результати підприємства можна визначити як об'єктивну економічну категорію, що обчислюється через сукупність економічних показників, представляє собою абсолютну величину, обчислюється за певний період, є логічним природнім підсумком в цілому по підприємству, або по певному виду його діяльності, процесу чи операції згідно визначеної мети економічного розвитку. Основними економічними результатами, з нашої точки зору, є прибуток, приріст власного капіталу, приріст ринкової вартості підприємства, якість прибутку, якість власного капіталу, якість ринкової вартості підприємства. А отже і оцінювати економічний розвиток підприємства та його економічні результати діяльності ми пропонуємо за відповідними показниками:

1) валовий прибуток, прибуток від операційної діяльності, чистий прибуток тощо (Pr);

2) показник приросту власного капіталу, ΔBK ;

3) показник приросту ринкової вартості підприємства, ΔPBP ;

4) показник якості прибутку підприємства, $П_{япн}$;

5) показник якості власного капіталу підприємства, $П_{явк}$;

6) показник якості ринкової вартості підприємства, $П_{ярвп}$.

При чому, як відомо, прибуток формує приріст власного капіталу, який, в свою чергу є основою приросту ринкової вартості підприємства. Крім того, прибуток впливає на показник якості прибутку, який є основою формування показника якості власного капіталу та показника якості ринкової вартості підприємства.

Таким чином, до показників, які характеризують економічний розвиток підприємства потрібно відносити і показники, які відображають їх якість, а точніше, величину якості прибутку, власного капіталу і ринкової вартості підприємства. Якість прибутку є головним інструментом в реалізації основної мети економічного розвитку підприємства. Вона

безпосередньо впливає на величину і якість власного капіталу і ринкової вартості підприємства.

Показник якості власного капіталу підприємства обчислюється за формулою:

$$П_{ЯВК} = \frac{\Delta BK_y}{\Delta BK_z} \cdot 100, \% \quad (1)$$

де ΔBK_y – величина зростання власного капіталу підприємства за період, що оцінюється на якісній основі (на базі величини якості прибутку підприємства), що забезпечує загальне збільшення рівня інноваційного розвитку підприємства;

ΔBK_z – величина загального зростання власного капіталу підприємства за період, що оцінюється (по всім його складовим).

Аналогічним показнику $П_{ЯВК}$ розраховується і показник якості ринкової вартості підприємства:

$$П_{ЯРВП} = \frac{\Delta РВП_y}{\Delta РВП_z} \cdot 100, \% \quad (2)$$

де $\Delta РВП_y$ величина зростання ринкової вартості підприємства за період, що оцінюється на якісній основі (на базі величини якості прибутку підприємства);

$\Delta РВП_z$ – величина загального зростання ринкової вартості підприємства за період, що оцінюється.

Для обґрунтованого планування економічного розвитку підприємства доцільно використовувати економіко-математичні моделі.

Для розробки такої моделі передусім необхідно визначитись з видами економічного розвитку підприємства. Пов'язане це з тим, що окремі цільові функції та обмеження використовуються для відповідних видів економічного розвитку, а саме: загальнокорпоративного або внутрішньокорпоративного; простого або розширеного; рівномірного або нерівномірного; елементного, інтегрального або системного; екстенсивного типу або інтенсивного типу тощо.

Далі необхідно визначити тип тренду функції економічного розвитку (лінійний або нелінійний), характер його змін (спрямований, циклічний, спіральний тощо) і базуючись на цьому сформувати базовий критерій на основі абсолютної або відносної функції. Цільова функція повинна характеризувати перспективну системну мету економічного розвитку підприємства на базі запропонованих нами в роботі показників: чистий прибуток, $Пр$; показник приросту власного капіталу, ΔBK ; показник приросту ринкової вартості підприємства, $\Delta РВП$ тощо. У якості обмежень доцільно використовувати також такі показники оцінки економічного розвитку, як показник якості прибутку підприємства, $П_{япп}$, показник якості власного капіталу підприємства, $П_{ЯВК}$, показник якості ринкової вартості підприємства, $П_{ЯРВП}$. Така система обмежень повинна всебічно враховувати зовнішні і внутрішні чинники економічного розвитку підприємства.

Висновки. Таким чином, викладені в даній роботі теоретико – методичні підходи дозволяють більш обґрунтовано підходити до розкриття сутності категорій «економічний розвиток підприємства» та «економічні результати підприємства», а також до їх кількісної оцінки та економіко-математичного моделювання.

Список використаних джерел

1. Економічна теорія: Підручник /С.В.Мочерний, М.В. Довбенко. – К.:Видавничий центр «Академія», 2004. – 856с.
2. Основи економічної теорії: політекономічний аспект [Текст] : підручник для студ. екон. спец. вузів / Г. Н. Климко [та ін.]. – 2.вид., перероб. і доп. – К. : Вища школа : Знання, 1997.- 473с.
3. Мала Н.Т., Грабельська О.В. Економічний розвиток підприємства: планування та моделювання / Н.Т. Мала, О.В.Грабельська // Вісник НУ «Львівська Політехніка». – Л.: Видавництво Львівської політехніки. – 2012. -№739. – С. 22-30
4. Економічний розвиток структурних підрозділів підприємства: оцінка, механізм, мотивація : монографія / [А.М. Турило, А.А. Турило, Н.В. Романченко, С.В. Святенко]. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 303 с.
5. Жовна О.М. Оцінка економічних результатів діяльності гірничо – збагачувальних комбінатів з урахуванням економії витрат: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец.08.00.04 «Економіка та управління підприємствами»/ О.М.Жовна. – Кривий Ріг, 2010. -20с.
6. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч.посібник. – О.М. Жовна. – К.: Знання, 2007. – 668с.
7. Бойчик І.М. Економіка підприємства. Навч.посібник / І.М.Бойчик. - К.:Атіка,2002. – 480с.
8. Черната Т.М. Комплексна оцінка та аналіз виробничо – господарської діяльності підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец.08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами»/ Т.М.Черната. – Дніпропетровськ, 2004. -20с.
9. Нусінов В.Я. Методологічні основи оцінки економічних результатів промислового виробництва: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук: спец.08.07.01 «Економіка промисловості»/ В.Я.Нусінов. – Київ, 1998. -32с.

Зинченко Е.А.

ДВНЗ «Криворозжский національний університет», економічний факультет, кафедра ФСГІР

Зинченко Д.С.

КПІ ім. Ігоря Сикорського

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЯ И ЭКОНОМИЧЕСКИЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ПРЕДПРИЯТИЯ: ВЗАИМОСВЯЗЬ, ОСОБЕННОСТИ ОЦЕНКИ И МОДЕЛИРОВАНИЯ

Предметом работы является система отношений, связанных с экономическим развитием, экономическими результатами предприятия, а также подходы к измерению и экономико математическому моделированию этих категорий. Целью работы являются теоретико – методические подходы к совершенствованию понятий «экономическое

развитие предприятия» и «экономические результаты предприятия», определение их взаимосвязи, а также разработка на этой основе методики их оценки и моделирования. Для написания статьи использованы метод элементарно-теоретического анализа и синтеза, метод структурно-логического анализа и проч. Разработано авторское определение понятия «экономические результаты предприятия». Усовершенствована система показателей оценки экономического развития и экономических результатов предприятия и предложены подходы к их моделированию. Сферой применения результатов исследования является деятельность украинских предприятий. Результаты исследования могут быть использованы владельцами и менеджментом предприятий для практического использования в своей деятельности, а также для научных работников, преподавателей, аспирантов для изучения теоретических основ предмета исследования.

Ключевые слова: экономическое развитие предприятия; экономические результаты предприятия; оценка экономических результатов предприятия; экономико математическое моделирование экономического развития предприятия.

Zinchenko E.A.

*SHEE «Kryvyi Rih National University», Faculty of Economics,
Department FSHIR*

Zinchenko D.

Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

ECONOMIC DEVELOPMENT OF ENTERPRISE AND ECONOMIC RESULTS OF THE COMPANY: RELATIONSHIP, EVALUATION AND SIMULATION FEATURES

The subject is a system of relations connected with the economic development of enterprises, economic results of enterprises as well as approaches to measurement and economic and mathematical modeling of these categories. The aim is theoretical – methodological approaches to improving the concepts of «economic development enterprise» and «economic results of the company,» the definition of their relationship, as well as development on this basis of assessment techniques and modeling. For writing method used by elementary theoretical analysis and synthesis, structural and logical method of analysis.. In work approaches scientists – economists to determine concepts nature of «economic development enterprise» and «economic results of the company.» Developed copyright definition of «economic results of the company.» The system of indicators to measure economic development and economic results of the company.

Keywords: economic development company; economic results of the company; evaluation of economic results of the company; economic and mathematical modeling of economic development enterprise.

Зінченко Олена Антонівна
Зінченко Дмитро Сергійович
d.s.zinchenko@gmail.com